УДК 811.111’36:82 – 91
Бережна О. О.[1]
Коваль П. С.[2]
[1] ст. викл. НУ «Запорізька політехніка»
[2] студ. гр. ГФ-327 НУ «Запорізька політехніка»

МОДАЛЬНІСТЬ ТА СПОСОБИ ПЕРЕДАЧІ МОДАЛЬНОСТІ В ТЕКСТІ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНОЇ СТАТТІ

Термін «модальність» використовується в різних сферах знань: у філософії, логіці, мовознавстві, літературознавстві. Слово «модальність» походить від латинського «modus» – міра, засіб.

Залежно від того, що піддається оцінці: позамовна дійсність чи саме висловлювання, відповідно виділяють два типи модальності: об’єктивну та суб’єктивну. Об’єктивна модальність є обов’язковим компонентом будь-якого висловлення, однією з категорій, що формують предикативну одиницю – речення. Цей вид модальності виражає відношення повідомлюваного додійсності в плані реальності (можливості чи не можливості бути здійсненим). Об’єктивна модальність пов’язана з категорією часу т диференційована за ознакою часової означеності й неозначеності. Суб’єктивна модальність це відношення мовця до повідомлюваного, вона є факультативною ознакою повідомлення.

Модальність може виражатися різними граматичними та лексичними засобами. Imperative та Subjunctive Mood в англійській мові можуть слугувати прикладами вираження модальності. Відтінок модальності носять і модальні слова, наприклад англійські *perhaps, likely*; модальні глаголи *can, may, should* та *must*. В сучасній англійській мові існують граматичні та лексичні засоби вираження модальності. До граматичних належать модальні дієслова must, *should, ought, will/would, can/could, may/might, need*. При цьому ці дієслова послаблюють своє первинне значення бажаності, необхідності, обов’язку та передають тільки відношення мовця до предмета висловлювання. До лексичних засобів належать модальні слова, наприклад, такі як: *perhaps, maybe, probably, possibly.*

Займаючись вивченням текстової модальності як категорії, дослідник-лінгвіст О. О. Селіванова вважає, що підкатегорію емотивності – однією з базових властивостей художнього тексту, яка співвідноситься з предметованими в ньому емоціогенними знаннями і актуалізуються за допомогою активованих текстових компонентів, що втілюють авторські емоційні інтенції, та моделюючи можливі емоції адресата зв’язані з сприйняттям та інтерпретацією текстової модальності. Емотивність знаходиться у взаємозв’язку з вибором номінативних засобів у тексті. Лінгвіст-дослідник О. Н. Журавльова розглядає текстову модальність як екстралінгвістичну категорію. Вона виявляє себе в таких основних аспектах: відображення реальності/ірреальності створюваного текстового світу; емотивно-

оцінне відношення автора до персонажів; емотивно-оцінне відношення персонажів один до одного.

Емотивність є різновидом суб'єктивної модальності й має пряме відношення до створенні експресивності. Експресивна одиниця мови не завжди несе емотивне навантаження, мовна експресія передає дещо інше.

І. В. Корунець зауважив, що «модальність», будучи екстралінгвістичною категорією, що виражає відношення мовця до реальності, має загальні в англійській та українській мові засоби реалізації, які в себе включають: фонетичні засоби (наголос та інтонація); лексико-граматичні засоби (модальні дієслова); лексичні засоби (модальні слова та модальні вирази), що виражають суб'єктивну модальність; граматичні засоби, що виражають граматичну модальність» [1, с. 28]

Що стосується перекладу науково-технічної літератури, то В. І. Карабан зазначає, що така література перекладається лексико-граматичними засобами вираження модальності, за допомогою складних модальних присудків з *must, have to, should, may, might, can, could, will, would, need, ought to, to be to.* Кожне з модальних дієслів має різні віддтінки значень та виконують різні функції у реченні. Так, наприклад, такі дієслова як *ought to, should, may, must, can, could* виражають певний ступінь припущення. Дуже часто дієслова must, should передають значення повинності та ще й ймовірні або передбачувані дії, таким чином, тісно переплітаючись із такими вставними словами як *possibly, perhaps, probably, surely* та інш. А дієслова *can* та *may* спеціалізуються на передачі передбачуваних дій [1, с. 32].

Отже, у лінгвістиці, модальність – це комплексна багатоаспектна функціонально-семантична категорія, що виражає ставлення мовця до висловлюваного, його оцінку ставлення до об'єктивної дійсності. Зміст висловлюваного може розглядатися як реальне або нереальне, можливе або неможливе, необхідне або ймовірне, бажане або небажане тощо. Модальність диференціюється на об'єктивну і суб'єктивну. В сучасній англійській мові до складу модальних слів відносять такі: *слова, що виражають впевненість*: certainly, of course, surely, apparently, assuredly, undoubtedly, no doubt; *слова-підсилювачі*: indeed, evidently, obviously, really, actually, naturally; *слова, що виражають невпевненість:* perhaps, maybe, possibly, probably; *слова, що виражають схвалення та несхвалення*: happily/unhappily, luckily/unluckily, fortunately/unfortunately [2].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Корунець, І. В. Теорія і практика перекладу (англійською і українською мовою) [Текст] / І. В. Корунець. – К. : Вища школа, 1998. – 67 с.

2. Модальні дієслова в англійській мові [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://cambridge.ua/uk/blog/all-about-modal-verbs